

El Barranc dels Horts

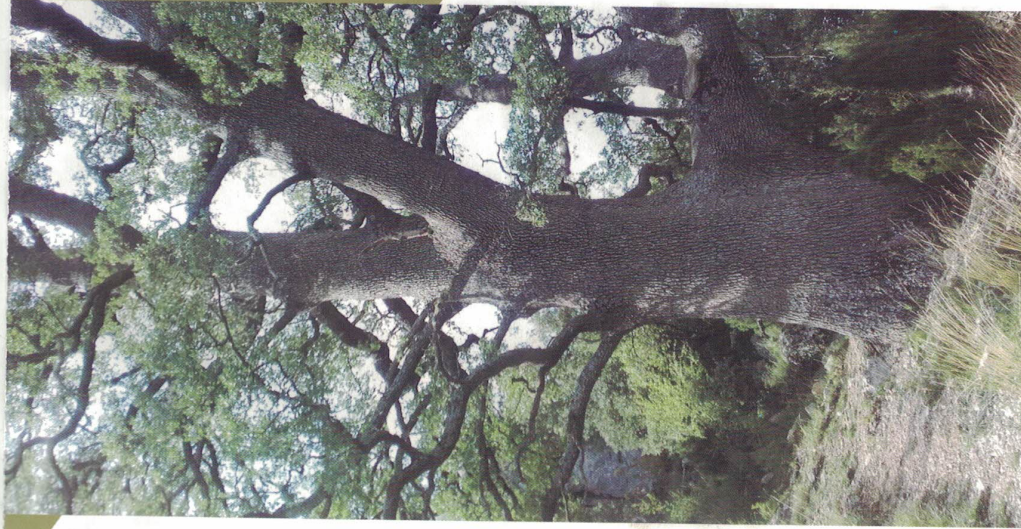
El Barranc dels Horts és un esplèndid espai forestal de 670 hectàrees que mostra en la seua composició els avatars socioeconòmics i culturals viscuts al llarg de la seua història, des dels cultius d'ametlers, vorejant el llit d'un barranc de muntanya, fins a endinsar-nos en un bosc monumental de roures valencians (*Quercus faginea*) i carrasques (*Quercus rotundifolia*), arbres de port majestuosos i carrasques centenàries, la imponent presència dels quals confereix a este espai un incalculable valor ecològic i social, únic a nivell de la Comunitat Valenciana i de l'estat espanyol. Este magnífic paratge, situat en el terme municipal d'Ares del Maestrat, en la comarca de l'Alt Maestrat, va ser adquirit per la Fundació Caixa Castelló en 1993 amb l'objectiu de protegir-lo i conservar-lo. Des de llavors, esta entitat desenvolupa un programa de gestió i investigació que es materialitza en actuacions enfocades a la seua restauració paisatgística, a l'increment de la biodiversitat i a l'educació ambiental. La finca pren el seu nom del llit que la travessa, el barranc dels Horts, un estret curs fluvial discontinu i irregular que desemboca en la Ramblla Carbonera.

El Barranc dels Horts es un espléndido espacio forestal de 670 hectáreas que muestra en su composición los avatares socioeconómicos y culturales vividos a lo largo de su historia, desde los cultivos de almendros, bordeando el lecho de un barranco de montaña, hasta adentramos en un bosque monumental de quejigos (*Quercus faginea*) y carrascas (*Quercus rotundifolia*), árboles de porte majestuoso varias veces centenarios, cuya imponente presencia confiere a este espacio un incalculable valor ecológico y social, único a nivel de la Comunidad Valenciana y del estado español. Este magnífico paraje, situado en el término municipal de Ares del Maestrat, en la comarca de l'Alt Maestrat, fue adquirido por la Fundación Caixa Castelló en 1993 con el objetivo de protegerlo y conservarlo. Desde entonces, esta entidad desarrolla un programa de gestión e investigación que se materializa en actuaciones enfocadas a su restauración paisajística, al incremento de la biodiversidad y a la educación ambiental. La finca toma su nombre del cauce que la atraviesa, el barranco dels Horts, un estrecho curso fluvial discontinuo e irregular que desemboca en la Ramblla Carbonera.

El Barranc dels Horts

Roures valencians Centenaris a Ares del Maestrat
Quejigos Centenarios en Ares del Maestrat

Descobreix com arribar
a un paratge únic

Descubre como llegar
a un paraje único

FUNDACIÓ
CAIXA CASTELLÓ

FUNDACIÓ CAIXA CASTELLÓ
Pl. de la Herba s/nº · 12001 · Castelló
+34 964 23 25 51
informacion@fundacioncajastellon.es

www.fundacioncajastellon.es
www.castellon-en-ruta-cultural.es · www.facebook.com/metallocastellon

FUNDACIÓ
CAIXA CASTELLÓ

© Fotografia: Pedro Matamoros

Planifica la teua visita al bosc monumental del Barranc dels Horts

A fi de gestionar adequadament l'ús públic i la conservació d'este espai, la visita al paratge Barranc dels Horts requereix autorització prèvia per part de la Fundació Caixa Castelló:

Telèfon 964 232 551
medioambiente@fundacioncajastellon.es

Realitzar el recorregut només pel camí forestal. No es deu transitar pel llit del barranc, ni per fora del camí o senda per a no generar impactes negatius

Realitzar el recorregut sólo por el camino forestal. No se debe transitar por el cauce del barranco, ni por fuera del camino o senda para no generar impactos negativos

No depositar cap tipus de residus. Està prohibit fer foc i tirar objectes o qualsevol classe de material susceptible d'originar un incendi

No depositar ningún tipo de residuos. Está prohibido hacer fuego y arrojar objetos o cualquier clase de material susceptible de originar un incendio

No recolectar plantes, ni agafar fòssils

No recolectar plantas, ni coger fósiles

No molestar, ni causar danys a la fauna

No molestar, ni causar daños a la fauna

No realitzar ni difondre rutes no autoritzades ni imatges de les mateixes.

No realizar ni difundir rutas no autorizadas ni imágenes de las mismas

Planifica tu visita al bosque monumental del Barranc dels Horts

Con el fin de gestionar adecuadamente el uso público y la conservación de este espacio, la visita al paraje Barranc dels Horts requiere autorización previa por parte de la Fundación Caja Castellón:

Teléfono 964 232 551
medioambiente@fundacioncajastellon.es

El Barranc dels Horts

- 1 Caseta del guarda
- 2 Pla de les Punxes
- 3 Pla de la Servereta
- 4 Forn de calç
- 5 Clot del Carrascar i Rebolcador
- 6 Roure de la Roca i Roure del Roquissar
- 7 Font dels Horts i el Cantaliàs

FUNDACIÓ
CAIXA CASTELLÓ

El Barranc dels Horts

FUNDACIÓ
CAIXA CASTELLÓ

2

PLA DE LES PUNXES

En esta zona existia antigament un dens carrascar amb coscoll (*Quercus coccifera*), savina negra (*Juniperus phoenicea*), i càdec (*Juniperus oxycedrus*) que va anar desapareixent per les diverses activitats humanes que es van desenvolupar en el territori fins mitjan del segle XX: agricultura, ramaderia, i producció de cal i carbó vegetal. Després de l'abandó d'estes pràctiques, es va iniciar en 1993 la restauració d'estos terrenys mitjançant repoblacions amb les espècies que li són pròpies: carrasca, roure valencià i savina negra.

En esta zona existia antigament un dens carrascal con coscoja (*Quercus coccifera*), sabina negra (*Juniperus phoenicea*), y enebro de la miera (*Juniperus oxycedrus*) que fue desapareciendo por las diversas actividades humanas que se desarrollaron en el territorio hasta mediados del siglo XX: agricultura, ganadería, y producción de cal y carbón vegetal. Tras el abandono de estas prácticas, se inició en 1993 la restauración de estos terrenos mediante repoblación con las

PLA DE LA SERVERETA

Anomenat així per destacar en la vall una servera (*Sorbus domestica*), arbre caducifoli de fulles compostes i fruits molts aspres, antany cultivat. Estroba destacat al costat de la bassa d'aigua contra incendis abastida per la font de l'esmunyida. Des dels 675m d'altitud en la Rambla Carbonera, fins als 1.175m al nord, en els contraforts del Tossal de la Marina, dominen en el paisatge geològic els materials cretàcics i erosió dels quals origina relleus escarpats amb forts pendents, alineacions de penyals i les formacions conegudes com a moles o tossals, que emmarquen esta zona. Als voltants del pla s'observen restes d'infraestructures de pedra seca lligades a l'agricultura i ramaderia, com ribassos, barraques i parets de vies pecuàries, conegudes genèricament com assagadors. Estos terrenys, abans ocupats per matollar, també s'han repoblat amb carrasques, roures valencians i aurons (*Acer granatense*).

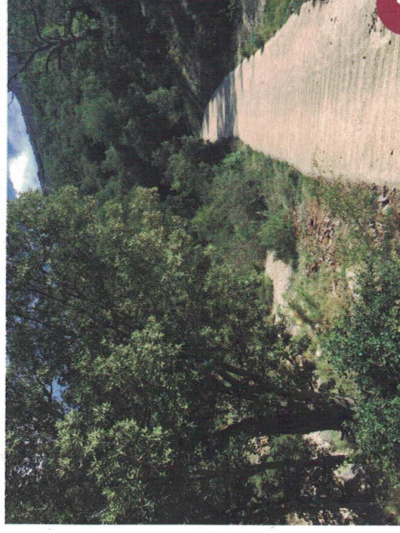
Llamado así por destacar en el valle un serbal (*Sorbus domestica*), árbol caducifolio de hojas compuestas y frutos muy ásperos, antaño cultivado. Se encuentra destacado junto a la balisa de agua contra incendios abastecida por la font de l'esmunyida. Desde los 675m de altitud en la Rambla Carbonera, hasta los 1.175m, al norte, en las estribaciones del Tossal de la Marina, dominan en el paisaje geológico los materiales cretácicos cuya erosión origina relieves escarpados con fuertes pendientes, alineaciones de roquedos y las formaciones conocidas como moles (*moles o tossals*), que enmarcan esta zona. Alrededor del pla se observan restos de infraestructuras de piedra seca ligadas a la agricultura y ganadería, como ribazos, barraques y muretes de vías pecuarias, conocidas genéricamente como assagadors. Estos terrenos, antes ocupados por matorral, también se han repoblado con carrascas, quejigos y arces (*Acer granatense*).

FORN DE CALÇ

Traspassant la portera que dona entrada al bosc monumental, en el marge esquerre de la confluència del llit amb el camí, poden observar-se les restes d'un dels forns de calç que es van explotar antany. Aprofitant els materials calcaris de l'entorn, s'hi produïa calç viva per a blanquejar parets com a mesura antisèptica, i per a fer ciment i morter.

A partir d'este punt i ascendint pel camí, carrasques i roures valencians, formen boscos mixtos de gran valor ecològic, destacant els roures valencians de més de 300 anys amb un sotabosc format principalment per marfull (*Viburnum tinus*), aladem de fulla estreta (*Phillyrea angustifolia*), cirerer de guineu o de Santa Lúcia (*Prunus mahaleb*), comer (*Amelanchier rotundifolia*) i arç blanc (*Crataegus monogyna*).

4

Traspassando la portera que da entrada al bosque monumental en el margen izquierdo de la confluencia del cauce con el camino, pueden observarse los restos de uno de los hornos de cal que se explotaron antaño. Aprovechando los materiales calizos del entorno, en ellos se producía cal viva para blanquear paredes como medida antiséptica, y para hacer cemento y mortero.

A partir de este punto y ascendiendo por el camino, carrascas y quejigos, forman bosques mixtos de gran valor ecológico, destacando los quejigos de más de 300 años con un sotobosque formado principalmente por durillo (*Viburnum tinus*), labiémago negro (*Phillyrea angustifolia*), cerezo de Santa Lúcia (*Prunus mahaleb*), comer (*Amelanchier*

CLOT DEL CARRASCAR I REBOLCADOR

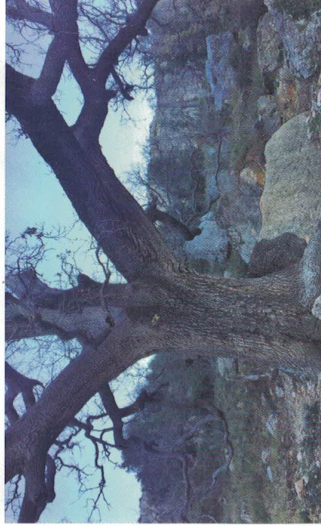
5

La denominació al·ludeix a l'antiga existència de d'un carrascar i de les carboneres que el van explotar intensament per a la producció de carbó vegetal. Actualment, encara que se estan desenvolupant carrasques joves, és el domini de la roureda centenària, un bosc en estructura de devesa, que exercix un paper insubstituïble com a productor i protector del sòl i que forma part de la Xarxa de Microreserves de flora de la Comunitat Valenciana. El roure valencià, espècie marcescent, desenvolupa unes estructures en forma de boles, anomenades gal·les o macarullles, per les que també rep el nom comú de gal·ler o macaruller. Els seus vells troncs, brancatge i fruits són aprofitats per múltiples espècies: fons, líquens, insectes, mamífers com el teixó (*Meles meles*), la geneteta (*Genetta genetta*), la tagina (*Martes foina*), el porc senglar (*Sus scrofa*) i ratapinyades, i aus com el picot garser gros (*Dendrocopos major*), el picasoques blau (*Sitta europaea*), mailerengues (*Cyanistes caeruleus*, *Lophophanes cristatus* i *Parus major*) o el gamarús (*Strix aluco*).

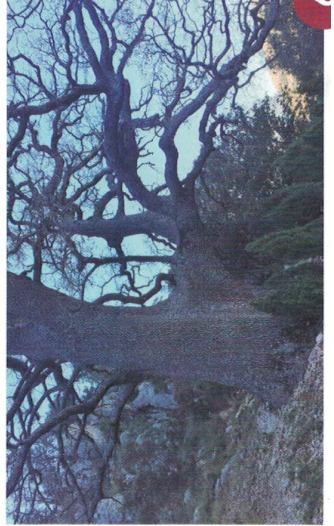
La denominació al·ludeix a la antiga existència de un carrascal i de les carboneres que lo explotaron intensamente para la producción de carbón vegetal. Actualmente, aunque ya se están desarrollando carrasques jóvenes, es el dominio del quejigar centenari, un bosque con estructura de devesa que desempeña un papel insustituible como productor y protector del suelo y que forma parte de la red de Microreservas de flora de la Comunidad Valenciana. El quejigo, especie marcescente, desarrolla unas estructuras en forma de bolas, llamadas agallas (*gal·les* o *macarullles*), por las que también recibe el nombre común de gal·ler o macaruller. Sus viejos troncos, ramaje y frutos son aprovechados por múltiples especies: hongos, líquenes, insectos, mamíferos como el tejón (*Meles meles*), la geneteta (*Genetta genetta*), la garduña (*Martes foina*), el jabalí (*Sus scrofa*) y murciélagos, y aves como el pico picapinos (*Dendrocopos major*) y herrerillos (*Cyanistes caeruleus* y *Lophophanes cristatus*) o el cárabo común (*Strix aluco*).

ROURE DE LA ROCA I ROURE DEL ROQUISSAR

Seguint el camí ascendent s'arriba a la senda que permet aproximar-nos a dos dels arbres més monumentals d'este bosc, de més de 500 anys, les formes dels quals justifiquen el caràcter de màgic i sagrat que tenien els roures en moltes antigues cultures. Els elevats tallats calcaris que rodegen la vessant en què es troben són sobrevolets a sovint pel voltor comú (*Gyps fulvus*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), variès espècies d'àguilles (*Aquila sp.*), l'espanver cenúros (*Circus pygargus*) i el corb (*Corvus corax*), a més de ser transitats per la cabra salvatge (*Capra pyrenaica*).

Siguiendo el camino ascendente se alcanza la senda que permite aproximarnos a dos de los árboles más monumentales de este bosque, de más de 500 años, cuyas formas justifican el carácter de mágico y sagrado que tenían los robles en muchas antiguas culturas. Los elevados cortados calizos que rodean la ladera en que se encuentran son sobrevoletados a menudo por el buitre leonado (*Gyps fulvus*), el halcón peregrino (*Falco peregrinus*), varias especies de águilas (*Aquila sp.*), el aguilucho cenizo (*Circus pygargus*) y el cuervo (*Corvus corax*), además de ser transitados por la cabra montes (*Capra pyrenaica*).

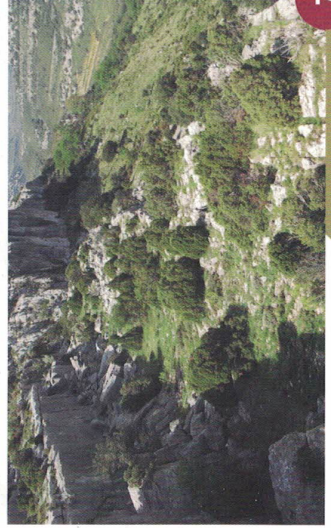
6

FONT DELS HORTS I EL CANTALÀS

Situada a la vora del camí, el punt final de l'itinerari és la Font dels Horts, una de les principals de la finca, amb abundant cabal durant tot l'any, abeurador i un xicotet llavador. El cantalàs de dalt és la zona més elevada i pedregosa d'este ambient en què es desenvolupa un savinar de savina negral amb cornier, aladern (*Rhamnus alaternus*) i eriçó o coixí de pastor (*Erinacea anthyllis*). Les alineacions de penyalis dels seus voltants són una altra Microreserva de flora, amb comunitats rupicolques d'ombria.

Situada junto al camino, el punto final del itinerario es la Font dels Horts, una de las principales de la finca, con abundante caudal durante todo el año, abrevadero y un pequeño lavadero. El cantalàs de dalt es la zona más elevada y pedregosa de este ambiente en las que se desarrolla un sabinar de sabina negral con guillomo, aladierno (*Rhamnus alaternus*) y erizón o asiento de pastor (*Erinacea anthyllis*). Las alineaciones de roquedos de sus inmediaciones son otra Microreserva de flora, con comunidades rupicolques de umbria.

7